

L. V. B. 0310082609

Nr. 329.539

Orleanas Ūmprawa

~~LA~~
~~7762~~

A
5708
un

Pārb. 20 VIII 79
RP

Maria Stuart,

jauki stahsti no wezzeem laikeem.

569.

(Ohtra drifke).

Nr. 52

Rīhgā, 1865.

Drikketi un dabbujami pee bilschu- un grahmatu-drikketaja
Ernst Plates.

Orleanas Tumprawa.

Leelas behdas Franzijai (Franzuschu-semmei) usmäh-
 zahs Kahrlim VI. waldoht (1380—1422). Jo schis
 fehnisch palikta ahrprahtigs, un nu starp winna tu-
 wakeem raddineekeem nesaderribas zehlahs dehl tam,
 kas Kahrlim us trohna sehschoht par walsti lai gah-
 dojoh. Leelas kildas iszehlahs starp Orleanas un
 Burgundas leelkungi. Orleanas leelkungi par
 Franziju gribbeja waldiht un Burgundas leelkungi arr.
 Ba tahn starpahm Angli scho isdewigu brihdi wehra
 likdami wissu seemela Franziju uswarreja. Anglijā
 (Anglu semmē) ap to laiku Indriks V. waldijs, Us
 winna pusses arri bij Franzijas Burgundas leelkungi.
 Indriks V. mitra un taggad Burgundas leelkungi
 winna dehlian, kas tik wehl astonus mehneschus wezs
 bij, par Franzijas fehnian issauze. Pehz neilga laika arri
 ahrprahtigais Franzijas fehnisch Kahrlis VI. mirra.
 Nu winna dehls Kahrlis VII. pats par fehnian issauzahs
 un sawu taisnibu zaureerohtscheem gribbeja apstipri-
 naht. Bet winna karra spehks bij tik mass, fa Pa-
 rihsneeki to pahrsneedami par maso fehnian no Bur-
 gos pilsehtas sauze, tapehz fa winsch schinni pilsehtā
 usturrejahs. Bet Angli ar Burgundeem saweenojus-
 schees jo deenas jo wairak uswarreja. Wispehdigi leela
 datta no Franzijas lihds Loäres uppei jaw winneem
 peederreja un arri Orleanas pilsehtu bij aplenkuschi.
 Kahrla VI. draungi un angstee padohmneeki nezerredami,

ka winsch wehl ilgaki par Franzijas kehnian palikshoht,
to arween wairak atstahja. Un Kahrlis VII. pats bij
wissu zerribu pasaudejis un jaw bij nodohmajis us
deenwijschu Franziju behgt, ja Angli Orleana pilsehtu
panemtu. Schinni behdu laikā notikums atgaddijahs,
kas kehnina zerribu atjaunoja un winna duhschu stip-
rinaja.

Jo pirmā Merži 1429tā gaddā meita, wihereschu
drehbēs gehrbusehs, likahs pee kehniaa peeteiktees,
sazzidama, ka schi gribboht Franziju no Angli
rohkahm ispestiht.

Winna bij fahda semneeka meita, 18 gaddus wezza,
un to sauze Joanna d'Ark. Kahdā masā pilsehtinā
par deenesis meitu buhdama, winna arween bij
dsirdejuse stahstam, zik gruhti winnas tehwu semmei
eimohit un ka jauno kehnian Angli pee waldischanas
negribboht peelaist. Ar leelu usmannibu arri bij
klausijusehs, ka Angli winnas tautas brahleem schahdas
tahdas pahrestibas darroht un zik warredami spee-
schoht; un ka, paschi vahr Franziju gribbedami wal-
diht, tam ihstenam kehninam netaisnibu darroht. Tas
wiss Joannei lohti pee firds gahja un tai ne deenu
ne nakti meern nedewe. Bispehdigi winna sawā prah-
tā dohmaja, ka tehwu semme, ja ne zaur wiheru, tad
tomehr zaur seewas rohkahm wehl buhschoht ispesti-
jama. Winna arween appatsch fahda wezza ohsola
mehdse Deewu peeluhgt. Reis arr ta firsnigi Deewu
luhdse, lai jel to spehzinoht, ka sawu mielu tehwa sem-
mi no eenaidneekeem warretu tihriht un lai wispirms
zaur kant kahdu sihmi winnai finnamu dohdoht, woi
arri winna effoht isredseta, schahdu leelu darbu isdar-
riht. Pehz schahs luhschanas winna turpat aismigga,
un redsi, Deews pats tai rahdijahs ar dauds sweb-

teem, kā winna patte pehzak iſſtahſtija, un to usaizi-naja, lai tik iſdarroht, ko effoht apnehmusehs, jo winsch winnas ſtiprajs palihgs wiſſas leetās buhſchoht. Us-mohduſees winna tuhliht us maſu pilſehtinu Wokulehri pee kahda wirſneeka gabja. Schim ta ſawu nodohmaſchanu iſſtahſtija un ka preekſch ſcha darba no Deewa paſcha iſredſeta effoht. Tas pilſehta wirſneeks to ns zittu pilſehtu aissuhtija, kas nezik tablu no Orleansas bija un kur kehninsch tobrihd mitte. Bes bailehym ta gabja preekſch kehnina un ſcho ar paregga balsi tā uſruunaja: „Augſti zeenijamis walſis mantueeks, es eſmu deeneſts meita Joanna. Man Deewis irr uſdewiſ, Juhsu eenaidneekus no Orleansas aifſtir iſſtahſtija un Juhs us Reimſes*) pilſehtu aifwelt, lai Juhs tur warretu par kehninu ſwaidiht. Tur Juhs, ja mannu palihgu peenemmeet, Franzijas krohni ſanemſeet, kas Juums peenahkahs.“ Lai ir ne kad preekſch tam kehninu nebij redſejufe, tad tomehr no wiſſas leelkungu pulkas paſiunnuse un wiſſam paſlehpumus effoht ſtahſtijufe, kureus neweens ne us kahdu wiſſi naw warrejis ſiinahht, kā tik kehninsch weens pats. Arri ſohbenu, kas kahdā baſnizā effoht paglabbahts, winna praffija, lai tai dohdoht. Scho ſohbenu, kas jau ilgi bijis aismirſts, Joanna us matta aprakſtija, kā winsch iſſkattotees. Schahdas ſinnas abtri ſtarp Franzuſcheem iſſplattijahs un iſſkatris dedſin degga, ſcho brihnuma meitu redſeht, ko Deewis bij par Franzijas iſſpeſtitaju iſredſejis. Te Joanna us lepna karra-ſirga rahdiyahs lauſchu pulkam, kas bij ſapulzinajees. Wiſſi to ar

*) Reimſes pilſehtā wiſſus walneekus mehſoa ſwaidiht, kā Kreewu ſemmē Moſkawā. Kahrlis VII. wehl nebij ſwaidihts, jo Reimſes pilſehtā bij Anglu rohlās; tapehz arr Joanna to neuerunna ja par kehninu, bet tik par walſis mantueeku.

skannu balfi apsweizinaja. Winnai papreelsch nesse farrohgu, us ka semmes Radditaju ar neisskaitamahm liliyahm appuschlotu, nopeetna firmgalwja isskattâ, semmes lohdi sawâ rohkâ redseja turram. Wisseem islikahs, kâ kad buhtu kahds debbesigs raddijums zilweka gihmi winneem palihgâ nahzis. Katru sawads gars apgaismoja. Wissi dohmaja, ka winnus muhscham neweens newarreschoht pahrwarreht, ja appalsch schahs jumprawas farrohgu stahdinaschotees un preezigi pehz eerohtscheem kehre.

Kad Angli no tam sunnu dabbuja, las pee Kahrla VII. bij notizzees, tad winni smehjahs par tahdu negudribu, Franzijas likteni, ko spehzigi wihi neessoht warrejuschi pahrlabboht, taggad nespelzigas, warrbuht wehl ahrprahtigas seewas rohkâs doht. Bet winni ne-eegidda,zik schahda leeta wissi Franzijas lauschu pulku us teem warrenakeem un wissduhschigafeem darbeem warroht usmuddinaht. Sawam karra pulsam ppreelsch, weenâ rohkâ sohbenu, ohtrâ farrohgu turredama, winna us Orleansas pilssehtu steidsahs, tai no wissahm pussehm aplenkta pilsschta frischas ehdamas leetas un karra wihrus peewsdama. Laimigi winna arri pilsschta ainsnâhze, un winnu schè ar leelu gawileschannu sanehme. Leelfungu pilli tai eerahdiya par dshwokli un leelu maltiti winnai satafsija. Bet lohti sahtiga buhdama ta no wisseem teem dahrgumeem neko neaistikka un tikkai maissi ar uhdeni, kam ppreelsch wihnu peemaifijuse bij, ta ehde.

Jumprawai weddoht Franzuschi allasch Anglus laimigi pahrwarreja, tahm weetahm usbrukka, kuras Angli wisswairak apzeetinajuschi bij, un panehme weennu skansti pehz ohtras. Jo deenas jo wairak Franzuschi karra wihireem duhscha anga, redsedami, ka wissas leetas labbi

isdohdahs; turpretti Anglu lehgeri farra wihereem wissi spehki ka tirpin bij notirpuschi; jo tee dohmaja, ka schi jumprawa zits nekas ne effoht, ka sahda rag-gana, kas ar welnu beedribâ stahwoht. Jo ka Ioannei wairak waras, neka zilweziga warra effoht, to wissi zeeti tizzeja. Ja tik Anglu saldati dabbuja dsir-deht, ka jumprawa nahkoht, tad jaw neweennu wairs ne turredams newarreja noturreht, wissi behga,zik mahzeja, lai tik jumprawas gihmi nedabbatu red-seht; jo, tee dohmaja, kas tahs gihmi reis bij redsejis, ta deenas jaw bij staititas. Tapehz jaw pehz dewinahm deenahm tee atstahja Orleansas pilssehtu.

Tad Joanna sawu pirmu apsohlischannu bij ispildi-juse, un taggad winna atstahja Orleansas pilssehtu, grib-bedama arri sawu ohtru apsohlischannu ispildiht, prohti walsts mantneeku Reimse par fehnian swaidiht. Winna gahja tadehl us Tuhres pilssehtu, kure tobrihd Kahrли VII. *) bij, nomettahs preeksch winna zellös un teize: „No wisseem pawalstinekeem zeenihts walsts mantneeks, nahzeet taggad, lai Juhs warru swaidiht un fanemmeet Reimse no mannahm rohfahm walsts frohni!“ Kaut irr bailiga leeta bij, lihds Reimsei aistift, tapehz ka wissas apzeetinatas pilssehtas, kas us zella no Tuhras us Reimsi stahweja, Anglu woi Burgundu rohfâs bij; (schee Burgundi, lai ir pa dñimumumam

*) Lassitais mihiis, ja tu warbuht wehl nesinnatu, lam schahs schimes IV., V., VI., VII. t. j. pr. te derr, tad tew par scho leelu jastahsta, ka schahs schimes pee wahrdeem, kas waldneefus (ir zittus zilwekus) apsikhme, peeleek, lai fajufschanas nerastobs, jo ta ka nu laträ walsti atgaddahs waldneekli, turrí ar teem waldneeleem, kas preeksch winneem schinni walsti waldijuschi, weends wahrdös, tapehz tad, lai winnus jo labbi warretu ischfirt, rohs paſtaules stahstos ar wezzu Rohmneeku ziffereem apsikhmeja, la I., II., III., IV., V., VI., VII., (1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.) u. t. pr., jeb arri teem kahbus pawahrdus peedeve, ka Kahrли tas ahrprahraigais, Kahrли tas pliklais u. t. j. pr.

Franzuschi bij, tomehr, kā jau peeminneju, kehnim
eenihdedami us Angli pusses turrejahs), tomehr Kahr-
lis ne azzumirkli neschaubijahs, Joanas usaizinascha-
nai paklausib. Un ir pateesi wiffas apzeetinatas wee-
tas, eeraudsdamas jumprawa nahkam, nemas newilzi-
naja no pascha pilsschetas wahrtus atwehrt, un tā tad
Kahlri VII. it meerigi par kehnim swaidija un froh-
neja. Pa wiffu frohneschanas laiku Joanna kehninam
blakkus stahweja; kad frohneschana pabeidsahs, Joanna
kehninam pee fahjahn kitta un to assarahn birstoht
luhdse, lai taggad winnu sawā dsintene atlaischoht;
jo kas tai effoht no Deewa usdohls bijis, to effoht
isdarrijuse. Bet Angli wehl Franzijā lohti warreni
bij un patte Parihse winnu rohkās, tapehz Franzijas
kehninsch Kahlris VII. ne par tahdu maksu negribbeja
jumprawu atlaisft un to tik ilgi luhdse pee karra
pulka palikt, kamehr ta arr bij ar meeru. Bet no ta
laika, kad Reimses pilsschētā Kahlri VII. bij frohne-
juse, laime no tahs arween wairak bij schifhrusehs.
Franzuschi, kas jo deenas jo wairak ar winnu bij
apradduschi un to wairs par nefahdu brihnumu ne-
tureja, bet par tahdu paschu zilwelu, kā wiffus zit-
lus, arween wairak palaide duhschu. Arri Angli
atmette sawas bailes un tikkuschi pretti turrejahs.
Joanna gan wehl daschu labbu warrenu darbu pa-
strahdaja, bet 1430tā gaddā Burgundi to sanehme
zeeti, un scho par leelu naudu Angleem aldwewe. Schee
lohti preezigi par tahdu lohmu, aiswedde to us Bu-
nas pilsschētu un tur dīllā zeetumā eesweede. Winna
wesselt gaddu zeetumā sabija, wiffas mohkas, ko
Angli tai uslikta, ar pazeetigu prahnu panesdama. Tad
winnu peesuhdseja, ka effoht raggana, kas ar elles
garreem weenā beedribā stahwoht un wiffas brihnuma

lectas tik ar welna valihgu effoht darrijuse. Bet Joanna us wiffahm tirdischana hm ar drohschu prahru atbildeja un teize, ka wiffu pehz Deewa pawehleschanas effoht darrijuse un ka Deews pats un jumprawa Marija winnai rahdijuschees. Par to teesataji lohti sadusmojahs un teize, ka wiffa winnas isteikhana tik effoht Deewa faimoschana un tai nospreede ka ragganai nahwi zaur ugguni. 30tā Majā 1431mā gaddā scho neschehligo spreedumu us Ruānas pilsschetas tirgus platscha ispildija. Winna uskahpe us malkas fahrtu no kahda svehtneeka pawaddita, kam Joanni bij us to garro muhscha zellu fataischt un eepreezinah. Wiasch bij ta no Joannes nelaimes kustinahts, ka nemas nemannijs, kad jau uggunis pee fahrtu bij peelaista, libds kamehr Joanna tam to teize. Wisspehdigi ta winnu luhdse, lai jel, kad effoht nokahpis, tai krusta bildi labbi angsti preefshā turroht, ka winnai sawu dsihwibu laisdamai schis krustā fistajs Pestitajs ka eepreezinatajs preefsh azzim stahwoht. Winnau lehnam par pelneem fadedsinaja, un tad schohs pelnus Sehnes uppē kaisija, lai ir ne sīhmes no winnas nepaliktu.

Angleem Orleanas jumprawni fadedsinajuscheem zaur to negahja labbak. Tee weenu pilsschetu pehz ohtras, so bij uswarrejuschi, Franzuscheem pasandeja. Franzijas kehnisch pehzak par pateizibu Joannes familiju muischneeku fahrtā cezehle un winnai peeminnahm diwas akmena bildes isszirta un tahs us Orleanas un Ruānas tirgus platscha usstahdijs, kuras wehl taggad tur atrohd. Un winnas tauta to angsti zeenidama daschās dseesmās apdseed.

Marias Stuarter, Schottu*) kehnineenes
nomaitaschana.

Marija Stuarte wehl tik bija astanas deenas wezza, kad winnas tehws, Jakobs V., mirra (1542) un to par weenigo walsts mantneezi atstahja. Pahr Anglu semmi ap to laiku waldija Elisabete, kas, ka pehzak israhdisees, sawu raddineezi Mariju Stuarti stipri eenihdeja un wispehdigi nomaitaht likka.

Schottu semmē ap to laiku pawalstneku starpā ne-meeri bija, tapehz tad Marijas Stuarter mahte to drohschuma pehz us Franziju aiswedde un tur usau-dsinaja. Tē winna ka kohscha rohse isplauka un ihsā laikā wissi to deht winnas skaistuma un labsirdibas lohti eemibleja. Tikko seschpazmit gaddus wezza, winna salaulajahs ar Franzijas walsts mantineeku, Franz II., kas pehzak ihsu laiku kehniasch bij. Tahs deenas, ko winna schinni laulibā nodishwoja, bija winnas wissā muhschā tahs laimigakahs. Oseesmineeki weens pahr ohtru jaunas kehnineenes skaistumu un gudribu newarreja deesgan apdseedah. Bet schahs preeku deenas ahtri bij beigās. Jaw pehz astopazmit mehnescheem winnas laulats draugs mirra; un kad jauna atraitne nezik ilgi pehz tam arri sawu mahti zausr nahwi pasaudeja, tad winna apnemahs atkal us Schottu semmi atpakkat eet. Tē schinni kalmainā semmē jau winnas mahtei waldoht bij nemeeri eeper-rinajuschees. Joans Knoks, Kalwina mahzeiklis, tam

*) Slattees Schulza mahzitaja lunga lanikahrtē. Šoi semme pirmakos laikos bija ihpascha walsts, taggad ta peederr Angleem.

lauschu pulkam zaur saweem dedsigeem spreddikeem
sirdis tahdu naidu prett Kattolu tizzibu bija aisdedsi-
najis, ka winni Kattolu basuizas islaupija un tohs
swchtueekus wissadi neewaja. Jaw to brihd Elisabete
zik warredama tahs nemeera leesmas palihdseja ustur-
reht. Winna it labbi sinnaja, ka pehz taishibas Ma-
rijai Stuartei bij buht ihstenai waldneezei par Angliju,
ne wis winnai. Winna it labbi sinnaja, ka wissi Kat-
tolik Mariju Stuarti par kehnineeni pahr wiſu Angliju
wehlotees. Pee tam wehl Elisabete, ka seewa,
Stuartes skaistumu lohti apskande un arri dehl tizzibas
stipri eenihdeja. Tapehz Elisabete zeeti apnehmahs,
Marijas Stuarter dsihwibai us wiffadu wiſi gallu
taisibit. Winna Marijai neustizzedama, katu winnas
sohli no saweem issluhkeem likka apwakteht. Tikklihds
winna to sinnu dabbuja, ka Marija atkal us Schottu
semmi gribboht atpakkat eet, tad pawehleja, lai leelā
ahtrumā kugges issuhkoht un juhrmallus apsargajohit,
ka warroht Schottu kehnineeni zeeti sanemt.

15tā Augustā 1562 g. Marija no Kales pilsschitas
isbrauze. Kamehr winna wehl Franzijas mallas spehja
redseht, winna weenumehr us scho semmi skattijahs,
kurrā winna sawās deenās behrns, un pehzak kehni-
neene buhdama, bij tik laimigi palaiduse; un ar is-
plehstahm rohkahm winna behdigi un gruhfsirdigi is-
sanza: „Dīshwo wessela, mihla Franzija! dīshwo wes-
sela!“ Ohtrā rihtā zehlahs leela migla, un tapehz
Augļu admirals (leelaīs kare generalis us kuggehm),
kas weenumehr us winnu gluhejā, nespēhja to eeran-
dsibit, un winna nepamannita tuvinajahs sawai walstei.
Jo tuvak winna tai nahze, jo wairak bailes anglin
auga; jo kahds prahds winnas pawalstneckeem prett
to bij, to winna nesinnaja. Tapehz winnas preeki,

fahju no kugges us zeeto semmi sperroht, jo leeli bija, kad redseja, fa wissas fahrtas saskrehja sawu waldneezi apsweizinadamas un tai gohdu dohdamas. Ar preezigu firdi winna pawalstneekeem laimes wehlejohht un gawilejohht, galwas pilsschta eegahja. Schi deena winnai warrbuht Schottu semmē ta weeniga preeku un laimes deena bija.

Tuhliht pehz tam, fa winna us Schottu semmes trohni bij kahpuse, neweens winnai, fa Kattoleetei, wissai nenstizzeja. Reformeeretee*) bihjahs, fa kehnineene, Kattoleete buhdama, ne eezelloht atkal Kattolu tizzibit. Un par wisseem tas peeminnetajs Joans Knoks wissadi vuhlejahs, fa kehnineeni pee pawalstneekeem warretu apmelloht. Par issatru Stuarter newainigu preeku, par ikkatriu balli winsch sawos spreddikos lauschu preekschā nizzinadams runnaja. Ir winnas paschas kambaros winsch kehnineenei nedewe meera un tai katru islusteschanoobs, fa leelu grehku pahrmette, ta fa winna allasch gauschi raudaja. Bet winna nedrihssteja nefahdi no scha nemihliga wihra atkrattitees un labbak luhkoja to zik warredama peelabbinah, finnadama, zik dauds winsch pee semmaka lauschu pulka eespehja.

Lai nestahwoht weena us trohna, ta apprezejahs ar grahfi Indriki Dernli, fo schi dehl winna skaistuma bij eemihlejuse. No scha laika esahkahs winnas behdu deenas. Marija ahtri atsinna, fa winna, scho wihru pehz ahriga skaistuma par kreetnu un tikklu spreesdama, eshoht lohti pahrskattijushehs. Jo winsch bij lohti ahtris, nesatizzigs un wissu pehz sawa prahtha darrija. Tapehz tad arr wiina it auksu firdi prett winnu turreja. Tikkai sawam sikreteram, fahdam Italeetim

*) Kas pehz Kalwina mahzibas turrejahs

Dawidam Rizzis, winna lohti ustizzeja un wissas leetäs padohmu präfija. Par winnu Dernli lohti dusmōjahs un scho wihrū kehnineenei redsoht likka nodurt. Zaur scho neapdohmigu darbu kehnineene to wehl warak neeredseja. Winna taggad sew Boffwella grafs, kahdu lohti launu zilweku, par padohma deweju penehme, kas mahnidamees bij kehnineenes labbā firdi eelawijees. Schis us wissadu wihsī Mariju Stuarti prett sawu laulatu draugu usskundijs un pehdigi tik beskaunigs bij, ka gribbeja winnu peerunnaht, lai no Dernli schkirrotees un ar winnu salaulajotees Marija ar angstu prahntu to atraidija, un liksahs, ka schis notikkums buhtu ko eespehjies, ka Dernli, ka par jaunu zilweku pahrwehrsis, ar kehnineeni saderreja. Jo sad Dernli kahdu laizinu pehz tam faslimma, tad Marijas kehnineene tuhliht pee winna aisbrauza un par winnu ar leelu mihlestibu ruhpejahs. Boffwels, kas redseja, ka sawōs nodohmōs essoht peefrahpees, apnehmahs, to laulatu pahri ar warri weenu no ohtra schkirt. Kabdānakli, kad kehnineene sawu laulatu drangu bij atstahjuse, gribbedama pee kahdas kambara gaspaschas kahsahn flakt buht, — ar leelu rihibejeeni wissu kehnineenes pilli, kurrā Dernli slims gulleja, gaisā spēhre. Lauschu pulks istruhzees fasfrehja kohpā, mekleja slimmō kehnian un fo ar sawu sullaini, kas ar winnu weenā kambari mehdse gulleht, dahrsā nobst atradde. Wissi apwainoja Boffwelli, ka schis scho launu darba darrijis. Un ta ka wissi finnaja, ka kehnineene ilgu laiku ar Dernli nesaderrigi dshwojuse, tapehz arr daudī dohmaja, ka ir winna neessoht newainiga. Bet winna tömehr bija skaidra no schahs apgrehzibas; jo Boffwels pats pehzak mirdams isteize, ka tik winsch un wehl kahdi wihrī scho grehku padarrijuschi. Kad winnas

wihrs bij nohst, tad ta apwilfahs melnâs drehbës
un ilgi pehz winna sehrojahs.

Bet sawu trakku nodohmu Boffwels wehl tik lihds
pussei bij isdarrijis. Kehniau nonahwejis winsch tag-
gad pats gribbeja ar atraitni salaulatees. Tapehz
winsch taisija bunti. Kahdâ deenâ, kad kehnineene us
sawu islusteschanahs pilli bij aishabjuße, winsch ar
buntneekem to zelmalle atshahjam sagaidija, un kad to
eeraudsija jahjam, zeeti sanehme. Taggad winsch to
sohlijahs nonahweht, ja winnu negribboht prezzeht.
Kehnineene, tam sawa jauna dñihwiba schehl bij, arri
wisspehdigi, kaut ir negribbedama to apnehme.

Scha neapdohmiga apprezzeschanahs ar winnas wihra
slepawu taisija, ka Schotti wehl wairak dohmaja, ka
Dernli ar winnas finau eshoft nonahwehts, un wissi
it firdigi prett kehnineeni sazehlahs. Tikkai zaur behg-
schann Boffwels no lauschu dußmibas eespehja glahb-
tees; kehnineeni paschu sanehme zeeti un aishwedde us
galwas pilssheftu. Schè winnai negudrajs lauschn pulks
lahdedams pretti nahze un tai scho to pahrmette.
Breeksch winnas likfa karrogam plewinatees, us ka war-
reja eeraudsijt winnas nelaika wihra lihki un tam
blakkus winnas dehlu, to walsts mantneeku, kas us
zelleem bij nomettereß. Karrogam appakschâ parafstihts
ar leeleem bohkstabeem: „Rungs, atreebees manni man-
neem slepkaweem!“ Winnai taggad eeplehdse zeetumâ
un usspeede, lai waldischanaï atsalkoht un to sawam
masam dehlam atdohdoht. Marija Stuarte bij ar
meeru; un taggad Morrè grafs, masa kehnina pehr-
minders buhdams, pahr Schottu malsti waldijs.

Kehnineenei nospreede, ka winnai wiss saws muhschs
eshoft zeetumâ janodsihwo. Daudseem bij kehnineenes
schehl. Tapehz wairak muischneeku sabeidrojahs un

apnehmabs, kehnineeni no zeetuma ispestiht. Winni sleppeni paraudsijahs zeetuma atslehgas un winnu no zeetuma iswedde. Leels pulks wianas draugu, scho isdfirduschi, steidsahs us kehnineeni un tai sawu palihgu peesohlija. Bet wianas maso karra pulku, ko ahtrumā bij salassijuſe, pahrwarreja un winna patte behdse us Angliju pee sawas raddineezes, kehnineenes Elisabeteſ, patwehrumu mekledama. Bet schi raddineze wianas pohts bij. Elisabete gawileja, kad eeraudsija, ka ta dands gaddeem trenkata stirnina taggad no pascha issiabitōs tihklos gahja; winna to tuhliht likka fanemt un zeetumā eeslehḡt.

Bet ir Anglijā kehnineene atradda draugus, kas pa leelakai dallai wianas tizzibas beedri, prohti Kattoli, bij. Dauds apnehmabs kehnineeni atpestiht, bet ne-weenam schi leeta neisdewahs, un wissus, kad peenahze, ka ta bij nodohmajuschi darriht, us pehdahm ar nahwi nosohdijs. Weens no winneem ar wahrdū Belingtens arri bij apnehmees Elisabeti nonahweht un Mariju us Anglijas trohni zelt, bet pirms wehl scho spehja isdariht, winnu pee teem nodohmeem peenahze un nomaitaja.

Zaur tahdahm mehginaschanahm, winnu atpestiht, wianas liktens arween subraks palikka. Elisabete taggad dohmaja, ka nu weenai no abbahm eshoht ihā laikā jamīst, woi nu wianai, woi wianas raddinezei, tapehz ka Marijas palihdsetaji jau ir pehz wianas paschas dīshwibas gluhneja. No scha laika Elisabete apnehmabs Mariju sawa drohschuma pehz zik ahtri warredama no pasaules isnihdeht.

Mariju Stuarti apwainoja, ka Belingtens ar wianas sianu eshoht gribbejis Elisabeti nonahweht. Marija reisu reischni teize, ka pee tam nemas neeshoht wainiga un ka tas wiſs tik eshoht apmelloſchana.

Winnai likka preekschâ grahamatas, kas no scha Angla effoht rakstitas. Schahs grahamatas islassijuse wianna teize: Woi gan winnai par to effoht jaatbild, fo winnas pawalstneeki jeb kaut kas ween zits winnai rakstoht? Pehdigi teesas lohzekki teize, ka ic winnas fikreteri prett winnu leezibu dohdoht. Par welti Marija teize, ka schee leezineeki par naudu effoht pirkli; par welti winna teesas fungus luhdse, lai schohs preeksch teesas sauvoht; un us scho taunu zilwefu isteifschananu, kurri, ka pehzak israhdijahs, pateesi par naudu pirkli bij, winnai nahwi nospreede, un Elisabete scho spreedumur ar sawu parakstu apstiprinaja.

Tad Marijai Stuartei to finnu aïsnesse, ka winnai effoht jamirst, tad ta nemas nesatrughaks bet teize, winna preezajotehs, ka ta deena reis klahf effoht, pehz kurras jan tik ilgi effoht ilgojusehs. Diwdesmit gaddu jaw taggad zeetumâ effoht, un winna leelakas laimes newarroht dohmatees, ka reis pee meera tikt. Tad winna rohkas pahr bihbeli pahrlifka un teize: ka Deewu par leezineeku preesauvoht, ka winnai muhscham ne prahktâ neeenahzts Elisabetes kehvineenei us kant kahdu wihst reebt.

Stâ Febr. 1857tâ gaddâ winnai bij buht nomaitatai. To nakti preeksch tam winna gandrihs weenâ gabbala Deewu luhdse. Ap astoneem no rihta teesas sullainis eenahze un teize, ka laiks effoht klahf. Marija Stuarte arr tuhliht bija gattawa. Winna wehl wispeh-digi luhdse, lai tai kahdu swehtneeku dohdoht, kas to us to garra muhscha zellu stiiprinoht; bet ic scho eepreezinataju winnai neatwehleja.

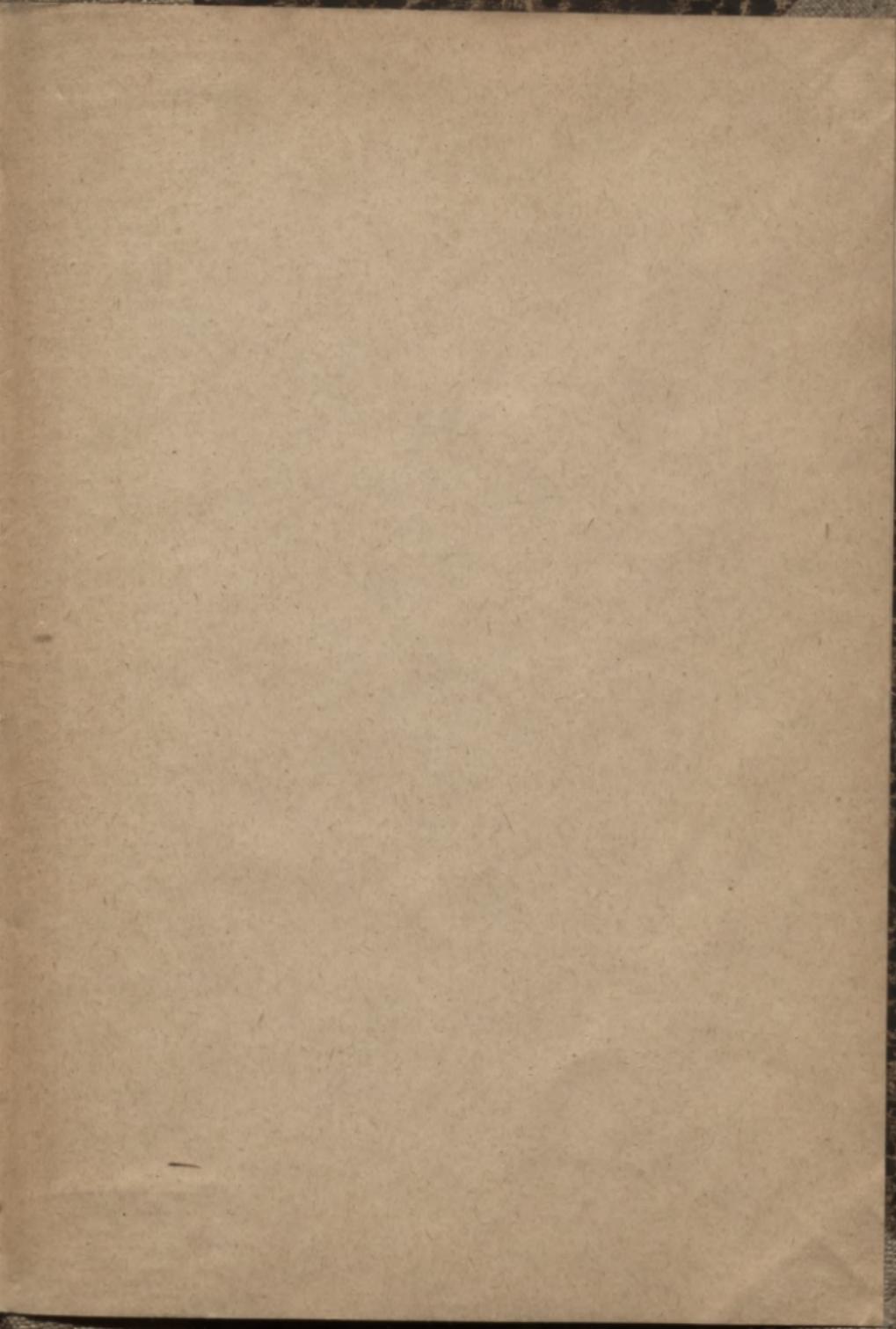
Ar meerigu gihmi wianna pa kahdu garru gangi us to sahli gahja, kurra winnai bij buht nomaitatai us stallascheem, kas preeksch tam bij usbuhweti. Winna

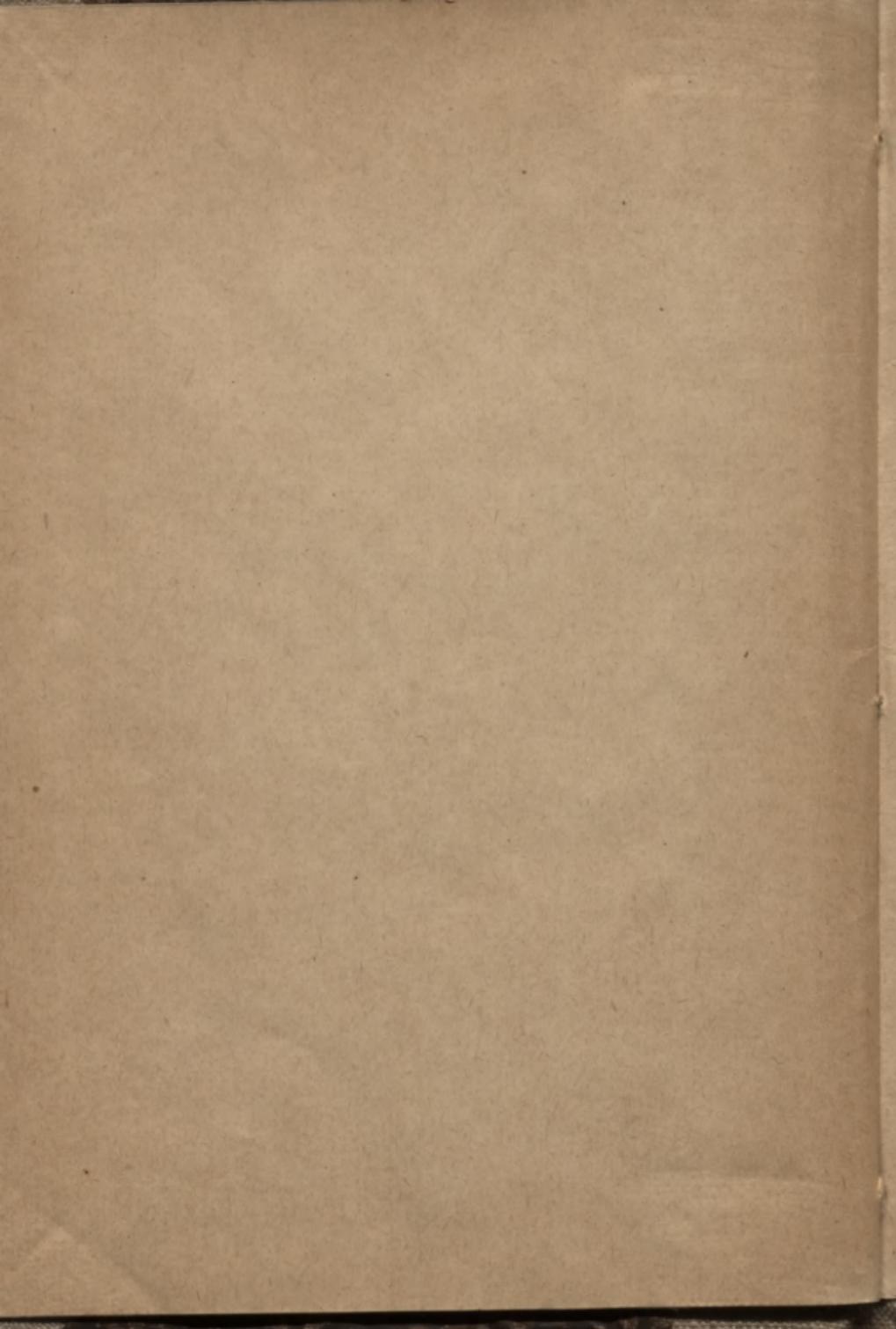
bij, kà kehnineenei peeklahjahs, sawâs dahrgakâs dreh-
bës gehrbusehs. Us sawu maitaschanas weetu eedama
ta satifka sawu wezzo skohlmeisteri, Melwilli. kam jaw
wairak neddelu bij aisleegts kehnineeni apmekleht. Tas
wezzihcts kritta us saweem zelleem un gauschi raudaja.
Marija Stuarte tam mihligi sawu rohku pasaude se un
teize: „Newaimana wis, kreetnajs wihrs, turpretti pree-
zajees: jo tu redsesi Marijas Stuarter mohkahm reis
gallu. Schi pasaule, mihlajs Melwill, tik irr nihziga,
un tik dauds aßaru,zik juhrâ lahses, nepeetiktu, ja
wißas schahs pasaules noskumschanas gribbetu aprau-
daht. Lai Deewos teem peedohd, kas jau ilgu laiku pehz
mannahm affinim tà issalkuschi, kà breedis pehz dsestra
awota uhdena.“ Tad winna sahka gauschi raudaht un
teize: „Dsihwo wessels, Melwill, dsihwo wessels!“
Kad winna us stallascheem bij uskahypuse, tad winna
wehl reisu reishhm usaizinaja, lai Kattolu lizzibai
atsakkoh. Bet kad Marija Stuarte ne us kahdu wihs
to neatstahja, tad winnai aissahja azzis un bendes to
ais rohkahm sagrahbe un winnu us blukki wedda.
Të ta uomettahs zellös un diwas reises ar diktu balsi
sauze: „Tawâs rohkâs, Königs, es sawu garru nodohdu!“
Klahtbuhdama lauschu schafteschana un stenneschana
bendim prahrtu tà sajauze, ka tas eesahka drebbeht un
ar ziwi netrahyija zirft; tik us trescho zirteeni galwa
no rumpja atschkikhrahs.

Tà Marija Stuarte mirra 42 gaddus wezza buh-
dama un 20 gaddus zeetung pâ pavaddijuse.

Lia 397

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0310082609

- 50